

Stödande dokument gäller för: Central Barnhälsovård Västra Götalandsregionen

Giltighet från: 2025-09-19 Giltighet till: 2027-09-19

Version: 1.0

Innehållsansvarig: Logopederna i Västra Götalandsregionen

Remittering till logoped av barn med stamning

Vad är stamning?

Stamning kan beskrivas som återkommande, ofrivilliga störningar i talets flyt. Den kan variera i perioder och ibland komma plötsligt eller mer smygande. I många fall försvinner stamningen i takt med barnets allmänna mognad, men vissa barn fortsätter att stamma. I dagsläget saknas kunskap och bedömningsverktyg för att med säkerhet kunna avgöra om ett barn med stamning kommer att fortsätta eller sluta att stamma.

Stamningen debuterar oftast vid 2–5 års ålder. Upp emot 10% av alla barn stammar någon gång under förskoleåldern, medan cirka 1 % av den vuxna befolkningen stammar.

Stamning kan visa sig på olika sätt:

- Upprepningar av ord, t.ex. "min min min mössa"
- Upprepningar av stavelser, t.ex. "bo-bo-bo-bord"
- Upprepningar av ljud, t.ex. "p-p-p-pappa"
- Förlängning av ljud, t.ex. "ssssss-ol"
- Blockeringar, där barnet "fastnar" på ett ljud. Ibland blir det helt tyst. Barnet kan börja kämpa och det blir svårt att komma vidare i talet.

Orsak

Flera samverkande faktorer anses påverka stamningens utveckling. Forskningen tyder dock på att stamning har en neurobiologisk grundorsak samt att man föds med en sårbarhet för att utveckla stamning. Denna predisposition kan ärvas och det är vanligt att flera individer i samma familj stammar.

Barn i åldern 2-4 år genomgår en stor och snabb utveckling i språk- och talförmåga. Det är inte ovanligt att barnen då upprepar hela ord (helordsomtagningar) när de pratar. Dessa barn uppvisar inga varningstecken, som t ex talgenans. Det är alltså helt normalt att i den åldern upprepa ord när man pratar. Ibland är det dock svårt att skilja dessa omtagningar ifrån stamning. Övriga varningstecken, se nedan.

Varningstecken och remisskriterier till logoped (obs att ett av nedanstående räcker för att motivera remiss)

- Barnet har upphakningar i talet
- Oro hos vårdnadshavare
- Omgivningen reagerar på att barnet verkar hindrat i sin kommunikation.
- Barnet kämpar mycket för att få fram orden.
- Barnet är besvärat av sin stamning (t ex tystnar, undviker att prata i olika situationer, ger upp talförsök.).
- Medrörelser förekommer (t ex blinkar i stamningsögonblicket, knycker på huvudet, har extra rörelser i käke, läppar eller ögon etc.).

Oro hos vårdnadshavare bör tas på allvar och föranleder alltid erbjudande om remiss till logoped!

Råd kring förhållningssätt

Dessa råd kan du som BVC-sjuksköterska ge till vårdnadshavare till barn som stammar:

- Låt barnet prata färdigt. Försök att inte avbryta eller fylla i ord som barnet fastnar på.
- Försök att hålla avspänd ögonkontakt med barnet när ni pratar.
- Visa att du lyssnar på barnet! Fokusera på **vad** barnet säger, inte **hur** det säger det.
- Kom ihåg att du som vuxen är en förebild för barnet. Försök att själv tala i ett nedsatt tempo med pauser i talet.
- Undvik att säga till barnet att "ta det lugnt". Även om det sägs i all välmening, kan sådana råd bli överväldigande och göra det svårare för barnet att känna sig trygg i sitt sätt att prata.
- Om barnet själv kommenterar att det inte går att prata/är svårt att prata, kan du gärna bekräfta att det är svårt att prata ibland. Det är inte farligt att prata om stamning på ett accepterande sätt. Uppmärksamma och trösta barnet om det är jobbigt att få ut orden.

Behandling

Det finns flera olika behandlingsstrategier när det kommer till barn som stammar. Behandling sker via barnets omgivning och vid behov direkt behandling med det stammande barnet.

Det finns flera olika behandlingsstrategier när det kommer till barn som stammar. Behandling sker främst genom rådgivning till barnets omgivning och vid behov genom direkt behandling av barnet. Syftet är att förebygga eventuella negativa konsekvenser av stamningen och att minska barnets ansträngning i talet.

Remitteringsförfarande

Det är önskvärt att följande information finns med i remissen:

- Tid sedan stamningsdebut
- Ärftlighet för stamning
- Huruvida barnet är besvärat/påverkat av stamningen
- Övrig språklig förmåga
- Oro hos vårdnadshavare
- Tolkbehov

AdressuppgifterAlingsås:

Logopedimottagning
Alingsås lasarett
Södra Ringgatan 30
441 33 Alingsås

Göteborg och södra Bohuslän:

Barn som stammar remitteras via *Remissportalen*.

Adress på kuvertet:
Remissportalen
Sahlgrenska Universitetssjukhuset
413 45 Göteborg

Adress på remissen:
Logopedimottagning ÖNH Sahlgrenska
Sahlgrenska Universitetssjukhuset
413 45 Göteborg
Telefon: 031-342 25 39

Barn med stamning och samtidig frågeställning kring språk- eller talsvårigheter remitteras till lokal barnlogoped vid Barn- och ungdomsmedicinska mottagningen i respektive område. Kontakta aktuell logopedmottagning vid osäkerhet.

Skaraborg:

Lidköping
Logopedimottagnigen
Skaraborgs sjukhus Lidköping
531 85 Skövde

Skövde
Logopedimottagnigen
Skaraborgs sjukhus Skövde
541 85 Skövde

Södra Älvsborg:

Södra Älvsborgs Sjukhus
Logopedimottagning
Brämhultsvägen 53
501 82 Borås

Uddevalla & Norra Älvsborg:

Logopedmottagning NÄL
Lärketorpsvägen 20
461 85 Trollhättan

Litteratur och resurser

- Knudsen, P. & Christmann, H. (2014). *Stamning hos barn*. Nypon förlag.
- Garsten, M. & Lundström, C. (2015). *Stamning hos förskolebarn*. Stamningsförbundet.
- Larsson, L. (1992). *När ditt barn stammar*. Tranel förlag. (Finns på flera språk).
- Michael Palin Center: www.stammeringcentre.org (Engelska)
- Stamningsförbundet: www.stamning.se

Broschyren *Stamning hos förskolebarn* kan beställas gratis via Stamningsförbundets hemsida. Se även text och länkar på Rikshandboken.

Denna rutin gäller för hela Västra Götalandsregionen. Vid specifika frågor, kontakta logopedmottagningen i det aktuella området.